خصوصیات روان سنجی پرسشنامه کیفیت روابط بین زوجین

ایمان تقی زاده فیروزجایی[1]، زهره سادات[1*]، محسن تقدسی[1]، بدری ترکی حبیب آباد[1]

۱. دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی کاشان، کاشان، ایران

نشریه پایش
سال هفدهم، شماره اول، بهمن ـ اسفند ۱۳۹۶ صص ۹۴-۸۵
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۶/۱۱/۱۸
[نشر الکترونیک پیش از انتشار- ۲۱ بهمن ۹۶]

چکیده

مقدمه: کیفیت روابط زوجین نقش اساسی در ارزیابی کیفیت کلی ارتباطات خانوادگی دارد. سنجش کیفیت روابط زوجین با استفاده از ابزاری روا و پایا از اهمیت زیادی برخوردار است. هدف از پژوهش حاضر تعیین ویژگیهای روانسنجی و اعتبار یابی پرسشنامه کیفیت روابط زوجین بود.

مواد و روش کار: در این مطالعه روش شناسی با استفاده از روش استاندارد مستقیم و بالعکس (Back & Forward) ابتدا نسخه انگلیسی ابزار به فارسی ترجمه گردید. روایی پرسشنامه کیفیت روابط زوجین با استفاده از روایی محتوای کیفی و کمی، روایی صوری، روایی سازه (تحلیل عاملی تاییدی)، روایی همزمان و مقایسه گروه های شناخته شده تعیین شد. پایایی ابزار با استفاده از همسانی درونی و آزمون مجدد بررسی شد. داده ها با استفاده از نرم افزارهای آماری SPSS نسخه ۱۶ و AMOS نسخه ۲۲ تحلیل شد.

یافته ها: در بررسی اعتبار کمی و کیفی محتوا و اعتبار صوری همه سوالات مورد تایید قرار گرفتند. مقادیر CVI و CVR کل ابزار به ترتیب ۰/۹۴ و ۰/۹۲بدست آمد. تحلیل عاملی تاییدی نشان داد ابزار از ساختار تک عاملی همچون نسخه اصلی برخوردار است. در ارزیابی روایی همزمان یافته ها نشان داد همبستگی معنی داری بین نمرات حاصل از ابزار کیفیت روابط زوجین و ابزارهای رضایت زناشویی انریچ و مقیاس ارزیابی رابطه وجود دارد. نتایج مقایسه گروههای شناخته شده با استفاده از ابزار رضایت زوجی کانزاس نشان داد، نمره کیفیت روابط زوجی گروه دارای رضایت بطور معنی داری بیش از افراد فاقد رضایت است. ارزیابی پایایی ابزار نشان داد همسانی درونی و نیز ثبات ابزار با استفاده از آزمون مجدد عالی بود (به ترتیب آلفای کرونباخ ۰/۹۰و همبستگی درون طبقه ای ۰/۹۲).

بحث و نتیجه گیری: یافته ها نشان داد نسخه فارسی ابزار کیفیت روابط زوجین از نظر ویژگیهای ساختاری مطلوب بوده و ابزاری روا و پایا برای اندازه گیری کیفیت روابط زوجین است.

کلیدواژه: روان سنجی، اعتبار یابی، کیفیت روابط بین زوجین، تحلیل عاملی تاییدی

کد اخلاق: IR.KAUMS.NUHEPM.REC.1396.8

* نویسنده پاسخگو: کاشان، کیلومتر ۵ بلوار قطب راوندی، دانشگاه علوم پزشکی کاشان، گروه مامایی
E-mail: sadat@kaums.ac.ir

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-15]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1396.17.1.8.8]

مقدمه

در بررسی روابط اجتماعی میان افراد، روابط درون خانواده از اهمیت بسزایی برخوردار است. سلامت خانواده و انتظار جامعه از کارکرد خانواده بستگی به چگونگی روابط بین زوجین دارد[۱]. خانواده به عنوان کوچک‌ترین و قدیمی‌ترین نهاد جامعه، بزرگ‌ترین نقش را در ایجاد و بقای جامعه دارد لذا از دیر باز تاکنون از جهات مختلف مورد توجه اندیشمندان علوم مختلف جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، تربیتی، فقه و حقوق قرار گرفته است[۲]. خانواده ای که اعضای آن ارتباط صحیح با یکدیگر برقرار می کنند، بهتر می‌توانند مسائل خود را حل کنند و رضایت بیشتری از ارتباط خود دارند[۳]. رضایت زناشویی و روابط بین آنها از جمله متغیر هایی هستند که در مطالعات مربوط به حوزه روابط و خانواده و بهبود آن کاربرد دارد[۴]. عدم رضایت از روابط زناشویی یکی از عوامل آسیب رسان به سلامت خانواده و همراه با پیامدهای نامطلوب می باشد[۵،۶]. در سالهای اخیر بی ثباتی زوجی و طلاق رو به افزایش بوده است. مدیرکل آمار و اطلاعات جمعیتی و مهاجرت سازمان ثبت احوال ایران اعلام کرد: طی ۶ ماهه نخست سال ۱۳۹۴ رشد طلاق نسبت به ازدواج حدود ۳/۵ برابر شده است [۷]. تحقیقات بیانگر این مطلب است که تعداد زیادی از متقاضیان طلاق مراجعه کننده به مراجع قضایی از زندگی جنسی با همسرانشان ناراضی هستند[۸]. مطالعه اکبرزاده و همکاران در تبریز نشان داد نمره تعارضات زناشویی در زنان متقاضی طلاق از افراد عادی بیشتر است[۹]. محققان در پی بررسی و درک نحوه ایجاد روابط پایدار بین زوجین هستند. مطالعه روابط زوجین به روشن شدن چهارچوبهای ساختاری که روابط در آن شکل می گیرد، کمک می‌کند. کیفیت روابط زوجین نقش اساسی در ارزیابی کیفیت کلی ارتباطات خانوادگی داشته و یک مفهوم چند بعدی است که شامل ابعاد گوناگون مانند سازگاری، رضایت، شادمانی، انسجام و تعهد است[۱۰]. رویکردهای متفاوتی برای تبیین مفهوم کیفیت روابط زوجین وجود دارد که از آن جمله می توان رویکرد سازگاری، شادمانی و رویکرد ارزیابی فرد از رابطه زناشویی را نام برد. مارکس معتقد است کیفیت روابط زوجین نتیجه شیوه هایی است که افراد متاهل بطور نظام مند خود را در سه زاویه مثلث (به ترتیب بعد درونی فرد، رابطه با همسر و بعد خارجی فرد) نشان می دهند[۱۱]. ابزارهایی برای سنجش کیفیت رابطه زوجی وجود دارد از جمله پرسشنامه سازگاری زوجی اصلاح شده RDAS (Revised Dyadic Adjustment Scale) که در سال ۱۹۹۵ در امریکا طراحی شد و دارای ۱۴ سوال ۶ امتیازی با سه مقیاس توافق، رضایت و انسجام است[۱۳-۱۲]. روایی و پایایی این ابزار در ایران توسط عیسی نژاد و همکاران تایید شده است[۱۴]. ابزار دیگر مقیاس کیفیت روابط زناشویی QMRS (Quality of Marital Relationships Scale) منطبق بر نظریه گلاسر است که رفتارهای تخریب گر در روابط زناشویی مانند تهدید، انتقاد و سرزنش را می‌سنجد و دارای ۴۶ سوال در ۷ بعد است که توسط محمدی و همکاران در ایران روانسنجی شده است [۱۵]. پرسشنامه رضایت زناشویی کانزاس KMSS (Kansas Marital Satisfaction Scale) و انریچ ENRICH (Evaluation and Nurturing Relationship Issues, Communication and Happiness) ابزارهای دیگری هستند که بیشتر به پیش بینی رضایت زوجین از روابطشان می‌پردازد و کمتر به کیفیت روابط زوجین توجه دارد [۱۷-۱۶]. مقیاس سنجش رابطه RAS (Relationship Assessment Scale) [۱۸] ابزار دیگری در این حوزه می باشد که به بررسی روابط بین زوجین می پردازد. برخی از گویه های این مقیاس روابط زوجین را با سایر افراد مقایسه می‌کند، از جمله یکی از گویه ها بیان می‌کند: رابطه شما در مقایسه با رابطه دیگران چقدر خوب است، در صورتی که تعریف افراد از میزان خوب بودن متفاوت است و لزوما مقایسه کردن رابطه نمی-تواند معیاری برای خوب یا بد بودن یک رابطه باشد.

یکی از ابزارهایی که در سالهای اخیر(۲۰۱۶) توسط Chonody و همکاران جهت بررسی این میزان ساخته شده است مقیاس کیفیت روابط زوجین استRQ (Relationship Quality) است. مقیاس کیفیت روابط زوجین دارای نقاط قوت مثل کم بودن گویه ها، آسانی درک آنها می‌باشد. همچنین طبق نظر طراح ابزار، این مقیاس به دنبال شناخت زوجین با روابط خوب و شاد نیست بلکه به بررسی نیازها و انتظارات زن و شوهر می‌پردازد. همچنین هدف اصلی طراحی این ابزار ساخت مقیاسی مبتنی بر سنجش جنبه های مثبت روابط بین زوجین می‌باشد. این مقیاس کیفیت روابط زوجین را در یک نقطه از زمان نشان می‌دهد و برای محققین و پزشکان که به دنبال ارزیابی درک فرد از کیفیت رابطه هستند، مفید می باشد[۱۲]. از آنجایی که ابزار سنجش کیفیت رابطه (RQ) به زبان انگلیسی موجود می‌باشد و از طرفی نمی‌توان یک ابزار طراحی شده در یک کشور را فقط با ترجمه در یک کشور دیگر استفاده نمود،

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-15]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1396.17.1.8.8]

بلکه نیاز به تطابق فرهنگی و آداب و رسوم وسنن دارد، لذا این مطالعه به منظور ترجمه وتعیین روایی وپایایی ابزار کیفیت روابط زوجین انجام شد.

مواد و روش کار

این مطالعه از نوع روش شناسی بوده که در سال ۱۳۹۶ در شهر کاشان بر روی همراهان بیماران مراجعه کننده به بیمارستان شهید بهشتی کاشان انجام شد. در این تحقیق برای تعیین روایی و پایایی ابزار کیفیت رابطه زوجین، پس از کسب اجازه از مولف اصلی ابتدا نسخه فارسی ابزار تهیه شد. در این راستا در قدم اول با استفاده از روش استاندارد مستقیم و بالعکس (Back & Forward) ابزار از زبان انگلیسی به فارسی ترجمه گردید. در این روش ابتدا نسخه اصلی توسط دو مترجم مستقل بطور همزمان به فارسی ترجمه شده و سپس مجددا به زبان انگلیسی برگردانده شد و در نهایت با نظر گروه متخصصان مربوطه و مترجمان تطابق فرهنگی و زبان انجام و نسخه ابتدایی تهیه گردید. جهت تعیین روایی محتوا، نسخه فارسی پرسشنامه در اختیار۱۰ نفر از متخصصان مربوطه قرار داده شد و از آنها خواسته شد تا سوالات را از نظر مربوط بودن، روشن بودن و سادگی (CVI) و ضرورت گویه ها (CVR) تعیین نمایند و نظرات آنها در پرسشنامه اعمال شد. در بررسی اعتبار کمی و کیفی محتوا و اعتبار صوری همه سوالات مورد تایید قرار گرفت و مانند نسخه اصلی دارای ۹ سوال ۵ امتیازی از کاملا مخالف تا کاملا موافق بود. همچنین جهت بررسی روایی ابزار از روایی همزمان، مقایسه گروههای شناخته شده و روایی سازه استفاده شد. جهت تعیین روایی همزمان از مقیاس سنجش رابطه (RAS) و رضایت زناشویی انریچ(ENRICH) استفاده شد. به این منظور با استفاده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون میزان همبستگی نمرات بدست آمده از ابزار کیفیت روابط زوجین با نمرات بدست آمده از دو ابزار ذکر شده برسی شد. جهت مقایسه گروههای شناخته شده، نمرات بدست آمده از ابزار کیفیت روابط زوجین در دو گروه دارای رضایت زناشویی(نمره ۱۷≤ با استفاده از ابزار رضایت زوجی کانزاس) و بدون رضایت با استفاده از آزمون تی تست مقایسه شد. جهت تعیین روایی سازه از روش تحلیل عاملی تاییدی استفاده شد. در ساختار عاملی تائیدی برای بررسی کفایت برازش مدل از آماره ها و شاخصهای مختلفی استفاده می شود. ما در این مطالعه از شاخص برازندگی تطبیقی(Comparative fit index-CFI)، شاخص هنجارشده برازش (Normaed fit index- NFI))، شاخص برازش تاکر لویس (Ttucker Lewis Index-TLI)، میزان انطباق (Goodness of fit index-GFI) ، شاخص ریشه میانگین مجذور پس مانده (Root mean square residual-RMSR) و جذر برآورد واریانس خطای تقریب (Root mean square error of approximation-RMSEA) استفاده کردیم. برای تعیین پایایی پرسشنامه از روش همسانی درونی با محاسبه آلفای کرونباخ و همچنین جهت تعیین ثبات ابزار از آزمون مجدد برروی ۲۰ شرکت کننده با فاصله دو هفته استفاده شد. جهت تعیین حجم نمونه در روایی سازه به ازای هرسوال ۴-۱۰نمونه لازم است[۱۹]. در این مطالعه به ازای هر گویه ۱۰ نمونه در نظر گرفته شده و در مجموع مطالعه برروی ۱۰۵ نفر از همراهان بیماران به روش نمونه گیری در دسترس انجام شد. شرایط ورود به مطالعه شامل: حاضر به شرکت در مطالعه، دارای سواد خواندن و نوشتن، سن بالای ۱۸ سال، متاهل و فاقد بیماری شناخته شده جسمی و روانی بود. داده ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS نسخه۲۲ و نرم افزار آماری AMOS نسخه ۲۲ تحلیل شد.

ابزار های پژوهش شامل: پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک: شامل سن همسر، سن، جنس، محل سکونت، شغل، مصرف سیگار، درآمد ماهیانه، تعداد فرزند، تحصیلات، و نوع مسکن بود.

مقیاس کیفیت روابط زوجین(RQ). این ابزار به منظور تعیین ویژگیهای روانسنجی نسخه فارسی استنفاده شد. کوندی و همکاران در سال ۲۰۱۶ این ابزار را طراحی کرده و برای تعیین روایی و پایایی آن مطالعه ای بر روی ۸۱۳۲ نمونه از کشور های بریتانیا، ایالات متحده و استرالیا انجام دادند. این ابزار در ابتدا ۱۵ گویه داشت که بعد از تحلیل عاملی اکتشافی، مقیاس نهایی دارای ۹ گویه و یک عامل بود. هر گویه داری طیف لیکرت ۵ امتیازی از کاملا مخالف(۱) تا کاملا موافق (۵) با محدوده نمره ۰-۴۵ است. نمره گذاری گویه شماره ۳ این ابزار معکوس است و هر چه نمره ابزار بالاتر باشد کیفیت رابطه زوجین بهتر است. پایایی این ابزار با آلفا کرونباخ ۰/۸۹ نشان دهنده همسانی درونی بالای این ابزار بود.

مقیاس ارزیابی رابطه (RAS): یکی دیگر از ابزارهای موجود در زمینه اندازه گیری رضایت زناشویی و سایر روابط صمیمی است[۱۸]. این مقیاس توسط هندریک در سال ۱۹۸۸ساخته شده و شامل هفت سؤال با طیف لیکرت ۵ امتیازی از رضایت کم (۱) تا

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-15]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1396.17.1.8.8]

رضایت بالا(۵) است. نمرات بالا نشان دهنده رضایت بالا و نمرات پایین حاکی از رضایت کم در روابط بین زوجین است. این مقیاس جهت بررسی روایی همزمان مورد استفاده قرار گرفت.

پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ (ENRICH): در این پژوهش از پرسشنامه انریچ کوتاه شده درقالب ۱۰ گویه استفاده شد. پرسشنامه کوتاه شده ۱۰سوالی انریچ توسط علیرضا عرب دوستی در سال ۱۳۹۴در ایرا روانسنجی شده که از روایی وپایایی مطلوب برخوردار بوده است[۲۰]. این مقیاس نیز جهت بررسی روایی همزمان مورد استفاده قرار گرفت.

پرسشنامه رضایت زناشویی کانزاس (KMSS): یک پرسشنامه ۳ گویه ای است که رضایت زناشویی را می‌سنجد. نقاط قوت این پرسشنامه کم بودن تعداد گویه ها و مطلوب بودن معیارهای پایایی و روایی آن است[۲۱]. در این مقیاس، پاسخگو بر اساس طیف لیکرت ۷ درجه ای (از ۱ کاملاً ناراضی ام تا ۷ کاملاً راضی ام) میزان رضایت از همسر خود را درجه بندی می‌کند. دامنه نمرات بین ۷ تا ۲۱ بوده و نمرات بالاتر نشان دهنده رضایت زناشویی بیشتر است. پایایی نسخه فارسی این مقیاس در پژوهش عرب علیدوستی و همکاران، ۰/۹۸ به دست آمد [۲۰]. در این پرسشنامه نمره ۱۷ به بالا به معنی داشتن رضایت زناشویی است[۲۲]. این ابزار جهت مقایسه گروههای شناخته شده (دارای رضایت و بدون آن) مورد استفاده قرار گرفت.

ملاحظات اخلاقی: به منظور رعایت ملاحظات اخلاقی، پس از کسب تاییدیه کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی کاشان و مجوزهای لازم از معاونت پژوهشی دانشگاه و مسئولان بیمارستان شهید بهشتی کاشان مطالعه شروع شد. شرکت کنندگان پس از آگاه شدن از اهداف پژوهش و تکمیل فرم رضایت آگاهانه وارد مطالعه شدند و پرسشنامه های تحقیق در اختیار آنها قرار گرفت. پرسشنامه ها به صورت خود گزارشی و بی نام و نشان تکمیل شد. افرادی که مایل به ادامه همکاری در تحقیق نبودند و یا پرسشنامه ها را ناقص تکمیل کردند از مطالعه حذف شدند.

یافته‌ها

مطالعه برروی ۱۰۵نفر از افراد متاهل با میانگین سنی مردان ۶/۱۸±۳۷/۳۴ و میانگین سنی زنان ۸/۲۲±۳۵/۸۴ انجام گرفت. نیمی از افراد دارای تحصیلات دبیرستانی و دیپلم بودند. یافته ها نشان داد میزان درآمد بیشتر افراد در حد متوسط و ۲۵ درصد افراد سطح درآمدشان ناکافی بود. ۷۵ درصد افراد مسکن شخصی داشتند. سایرمشخصات دموگرافیگ شرکت کنندگان در جدول شماره (۱) ارائه شده است. میانگین نمرات ابزار کیفیت روابط زوجین (RQ) بر حسب شاخصهای دموگرافیک براساس آزمون تی تست و آنالیز واریانس تجزیه و تحلیل شد. نتایج نشان داد اگر چه نمرات در افراد جوانتر، تحصیل کرده، کارمند، دارای منزل شخصی، دارای فرزند کمتر و غیر سیگاری بیشتر بود اما این تفاوت از نظر آماری معنی دار نبود. در بررسی اعتبار کمی و کیفی محتوا و اعتبار صوری، همه سوالات مورد تایید قرار گرفت. CVI ابزار برابر۰/۹۴ و CVR آن ۹۲/ ۰محاسبه گردید. گویه های ابزار و نمرات کسب شده از آنها در جدول شماره (۲) ارائه شده است. در بررسی روایی سازه ابزار، نتایج حاصل از تحلیل عاملی تائیدی نشان داد که پرسشنامه کیفیت روابط زوجین از ساختار تک عاملی برخورداراست (بارهای عاملی در شکل ۱ ارائه شده است). بر اساس یافته ها مقادیر شاخصهای برازندگی (TLI ,NFI ,CFI) بالاتر از ۹۰/ بود (به ترتیب ۰/۹۶، ۰/۹۳ و ۰/۹۵)، شاخص برازندگی GFI برابر ۰/۸۹ و مقادیر شاخصهای ریشه میانگین مجذور برآورد تقریب (RMSEA) و شاخص ریشه میانگین مجذور پس مانده (RMSR) ۰/۱ و کمتر بود به ترتیب (۰/۱ و ۰/۰۳۹). اعتبار همزمان ابزار کیفیت روابط زوجین (RQ) با مقیاس ارزیابی رابطه و ابزار رضایت زناشویی انریچ بررسی شد. مقادیر ضریب همبستگی پیرسون(جدول شماره ۳) نشان داد که نمرات کسب شده ابزار دارای همبستگی قوی و معنی داری با نمرات حاصل از آزمونهای ذکر شده دارد. برای مقایسه گروههای شناخته شده از ابزار رضایت زناشویی کانزاس استفاده شد (بر اساس این ابزار کسب نمره ۱۷ و بالاتر به معنی داشتن رضایت و کسب نمره کمتر از ۱۷ بدون رضایت هستند). یافته های مربوط به مقایسه گروههای شناخته شده نشان داد نمره کیفیت روابط زوجی در افراد دارای رضایت بطور معنی داری بیش از افراد فاقد رضایت است (نمرات دو گروه به ترتیب شامل ۴/۸±۸۱/ ۳۹ و ۷/۶۹±۳۱ بود P<0.001). درتایید پایایی، میزان آلفا کرونباخ برای همسانی درونی ابزار ۰/۹۰ و همبستگی درون رده ای ۰/۹۲ به دست آمد.

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-15]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1396.17.1.8.8]

جدول ۱: شاخص های آماری مشخصات دموگرافیک افراد مورد پژوهش

	تعداد (درصد)	میانگین و انحراف معیار	P value
سن کمتر از۴۰ (میانگین انحراف معیار)	۶۶(۶۲/۸۵)	۳۷/۳۸(۶/۷۶)	۰/۵۶*
سن بیشتر از ۴۰ (میانگین انحراف معیار)	۳۹(۳۷/۱۵)	۳۶/۵۷(۶/۹۹)	
(جنس)			
مرد	۳۳ (۳۱/۴)	۳۵/۸۴(۸/۲۲)	۰/۳۰۶*
زن	۷۲ (۶۸/۶)	۳۷/۳۴(۶/۱۸)	
(محل سکونت)			
شهر	۱۰۰(۹۵/۲)	۳۶/۸۸(۷/۰۴)	۰/۹۸*
روستا	۵(۴/۸)	۳۶/۸(۲/۵۸)	
(شغل)			
آزاد	۲۸(۲۷)	۳۵/۸۲(۷/۸۴)	
کارمند	۲۹(۲۷/۹)	۳۸/۷۱(۶/۲۶)	۰/۳۹۳**
بازنشسته	۷(۶/۷)	۳۶/۱۰(۶/۹۳)	
سایر مشاغل	۴۱(۳۸/۴۰)	۳۸/۳۷(۵/۹۸)	
(مصرف سیگار)			
دارد	۲(۱/۹/)	۳۵/۵۰(۷/۷۷)	۰/۳۷*
ندارد	۱۰۳(۹۸/۱)	۳۶/۹۶(۶/۸۸)	
(درآمد ماهیانه)			
کافی	۱۵(۱۴/۴)	۳۶/۶۶(۷/۰۶)	۰/۳۴۲**
متوسط	۶۴(۶۰/۶)	۳۷/۵۵(۶/۷۱)	
ناکافی	۲۶(۲۵)	۳۵/۱۹(۷/۲۷)	
(تعداد فرزند)			
۰	۲۴(۲۲/۸۰)	۳۸/۵۸(۵/۰۱)	۰/۴۱۸**
۱	۲۷(۲۵/۷۳)	۳۷/۳۷(۶/۸۱)	
۲و۳	۵۴(۵۱/۴۷)	۳۵/۹۲(۵/۱۵)	
(تحصیلات)			
ابتدایی و راهنمایی	۱۱(۱۰/۵۷)	۳۵/۲۰(۸/۰۸)	۰/۲۵**
دبیرستانی و دیپلم	۵۷(۵۳/۸۵)	۳۶/۴۴(۷/۸۷)	
دانشگاهی	۳۷(۳۵/۵۸)	۳۷/۵۶(۴/۸۸)	
(نوع مسکن)			
شخصی	۸(۷۶/۹)	۳۷/۲۶(۷/۰۱)	۰/۳۱*
استجاری	۲۵(۲۳/۱)	۳۵/۶۲(۶/۵۹)	

T test*
ANOVA**

جدول۲: گویه های مقیاس کیفیت روابط زوجین و شاخص های آماری هر گویه

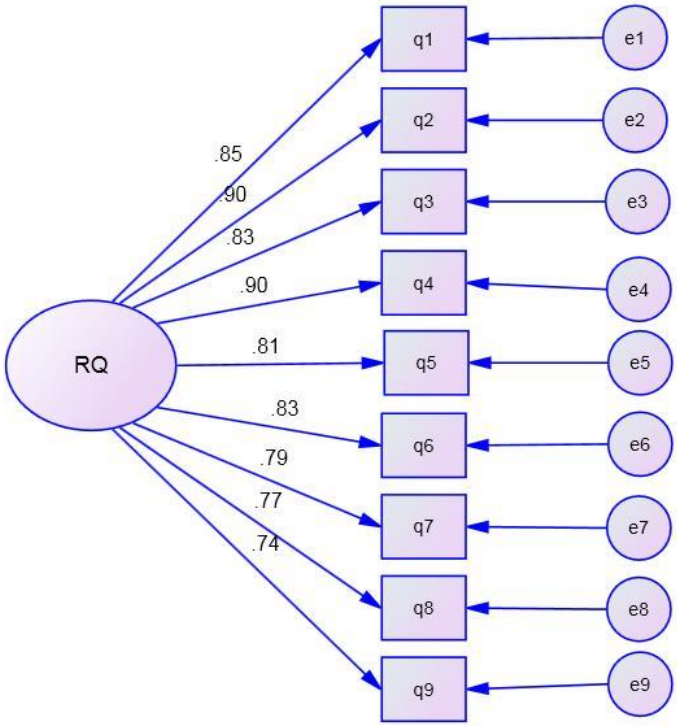
	گویه ها	میانگین	انحراف معیار
۱	از رابطه خودمان راضی هستم	۴/۲۹	۰/۸۸
۲	این رابطه همیشه رابطه رویایی من بوده است	۴/۲۹	۰/۹۸
۳	در طول زمان رابطه ما از هم دور شده است*	۳/۹۷	۱/۰۷
۴	من کاملا مصمم هستم که این رابطه را درست کنم	۴/۱۶	۰/۹۲
۵	ما از کنار هم بودن لذت می بریم	۳/۹۰	۱/۱۶
۶	همسرم معمولا از مایحتاج من مطلع است	۴/۳۳	۰/۹۵
۷	من فکر می کنم همسرم بخشی از روح وروان من است	۴/۰۵	۱/۰۵
۸	همسرم من را می خنداند	۳/۹۷	۰/۹۹
۹	ارزش های ما یکسان است	۳/۹۲	۱/۱۱

*نمره بندی معکوس.

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-15]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1396.17.1.8.8]

جدول۳: میزان همبستگی نمرات ابزار کیفیت روابط زوجین(RQ) با ابزارهای مقیاس ارزیابی رابطه (RAS) و روابط زناشویی انریچ ((ENRICH)

	مقیاس کیفیت روابط زوجین(RQ)	P value
مقیاس ارزیابی رابطه (RAS)	r=۰/۶۲۵	<۰/۰۱
ابزار روابط زناشویی انریچ ((ENRICH)	r=۰/۳۵۹	۰</۰۱

شکل ۱. الگوی ساختاری تک عاملی پرسشنامه ۹ سوالی کیفیت روابط زوجین

بحث و نتیجه‌گیری

پرسشنامه درچندین گام از جمله ترجمه، تطبیق فرهنگی و زبانی، انجام مطالعه مقدماتی و تحلیل عاملی تاییدی صورت گرفت. یافته ها نشان داد این ابزار دارای روایی و پایایی کافی برای سنجش کیفیت روابط زوجین ایرانی است. در سنجش روایی محتوای کمی همه سوالات مورد پذیرش قرار گرفتند. مقادیر CVI و CVR ابزار به ترتیب ۰/۹۴ و ۰/۹۲ بدست آمد. میزان همسانی درونی ابزار عالی (۰/۹۰) بود، به این مفهوم که گویه های ابزار از تجانس و همخوانی لازم برخوردار هستند. در بررسی اعتبار همزمان، نمرات ابزار کیفیت رابطه دارای همبستگی معنی دار با نمرات ابزارهای ارزیابی رابطه و رضایت زوجی انریچ داشت. مقایسه گروههای شناخته شده نشان داد افراد با رضایت زناشویی در مقایسه با افراد فاقد آن نمره بیشتری دریافت کردند. همچنین تحلیل عاملی تاییدی نشان داد ابزار همانند نسخه اصلی از ساختار تک عاملی برخوردار است. در تحلیل عاملی تاییدی مقادیر اکثر شاخصهای برازش به غیر از شاخصهای GFI و RSMEA نشان دهنده برازش خوب مدل بود. (میزان دو شاخص مذکور به ترتیب ۰/۸۹ و ۰/۱) بود. توسط محققان دامنه مختلفی برای شاخص GFI درنظر گرفته شده است، برخی مقادیر بالای ۰/۹۰ را برای آن پیشنهاد نموده اند. اگر چه در تحقیق حاضر شاخص GFI مقدار ناچیزی کمتر از ۰/۹۰ بود (۰/۸۹)، اما این شاخص به شدت تحت تاثیر تعداد پارامترهای مدل می باشد [۲۳]. همچنین به علت حساسیت بالای این شاخص، کاربرد آن کمتر شده است تا جایی که

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-15]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1396.17.1.8.8]

برخی توصیه نموده اند از این شاخص استفاده نشود [۲۴]. شاخص ریشه میانگین مجذور برآورد تقریب (RMSEA) یکی از مهم ترین شاخص های برازش مدل می باشد که در سال های اخیر دامنه پذیرش این شاخص تغییرات زیادی نموده است. بعضی محققین مقادیر زیر ۰/۰۸ را به عنوان برازش خوب مدل در نظر گرفته اند[۲۵] و بعضی دیگر مقادیر کمتر یا مساوی ۰/۱ را قابل قبول و مقادیر بالای ۰/۱ را نشان دهنده برازش ضعیف مدل می دانند [۲۶]. همچنین بعضی از محققین اعتقاد دارند در مواردی که تعداد نمونه موجود در پژوهش کمتر از ۱۵۰ باشد RMSEA شاخص مناسبی برای ارزیابی بد بودن مدل نیست. چون در این حالت این شاخص بسیار بالا محاسبه می شود و برای حل این مشکل باید به مقدار CFI مراجعه شود، چنانچه مقدار CFI بیشتر از ۰/۹۵ باشد می توان به برازش خوب مدل توجه نمود و از کنار شاخص RMSEA گذشت[۲۷]. در مطالعه حاضر مقدار حجم نمونه ۱۰۵ و شاخص CFI برابر ۰/۹۶ می باشد. به دانش ما این ابزار به زبانهای دیگری ترجمه نشده است. اما ابزار اصلی توسط کوندی و همکاران در سال ۲۰۱۶ با مطالعه بر روی حدود ۸۰۰۰ نمونه از سه کشور آمریکا، استرالیا و انگلیس روانسنجی شد، که یافته ها نشان داد ابزار دارای ۹ گویه و یک عامل است. روایی ابزار با استفاده از روایی محتوا، روایی همزمان، مقایسه گروههای شناخته شده و روایی سازه (با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی و تاییدی) بررسی و تایید شد. همچنین در ضریب همسانی درونی ابزار ۰/۸۸ بدست آمد که نشان از پایا بودن ابزار می باشد.[۱۲]. مقیاس کیفیت روابط زوجین (RQ) نسبت به ابزارهای دیگر در این حوره مزیتهایی دارد. از جمله این ابزار نسبت به ابزار کیفیت روابط زناشویی طراحی شده بر اساس تئوری گلاسر که ۴۶ سوال دارد و در ایران توسط محمدی و همکاران بومی سازی شده است [۱۵]، تعداد سوالات کمتری دارد. ابزاری که تعداد گویه های آن کم و در عین حال جوانب مختلف رابطه را مورد سنجش قرار دهد، نسبت به ابزار هایی که تعدادگویه های زیادتری دارند می توانند به شکل دقیق تر موضوع را برسی نماید، همچنین عاملی برای همکاری بهتر شرکت کنندگان می باشد[۲۸]. مقیاس ارزیابی رابطه نیز ابزار دیگری در حوزه روابط بین زوجین می‌باشد که علارغم تعداد سوالات کم، برخی از گویه های آن میزان رابطه بین زوجین را با دیگران مقایسه می‌کند. علاوه بر این ابزارهای که بطور اختصاصی به سنجش رابطه بین زوجین می‌پردازند فقط به برخی از جنبه های خاص توجه کرده و نمی توان با استفاده از آنها به درک رضایت رابطه زوجین و همچنین جنبه های مثبت و تدوام یک رابطه دست پیدا کرد[۲۹]. مقیاس کیفیت روابط زوجین نشان می‌دهد که به طور کلی چه میزان از جنبه های مثبت در روابط و کارکردهای روزانه زوجین وجود دارد. ابزاری دیگری که در این حوزه در ایران هنجار یابی شده است، پرسشنامه سازگاری زوجی اصلاح شده RDAS (Revised dyadic adjustment scale) می‌باشد[۱۴]، این ابزار از ساختار سه عاملی برخوردار است، در حالی که مقیاس کیفیت روابط زوجین تک عاملی می باشد. مزیت تک بعدی بودن آن سهولت و دقت بیشتر در تفسیر نمرات می باشد.

همچنین یافته ها نشان داد نمرات حاصل از مقیاس کیفیت روابط زوجین در مردان و زنان تفاوت معنی داری ندارد، به عبارت دیگر ابزار وابسته به جنس نبوده و در زنان و مردان قابل استفاده می باشد. این ابزار می‌تواند به عنوان یک شاخص ارزیابی رابطه زوجین توسط محققین و پزشکان در بالین و همچنین برای ارزیابی اثربخشی مداخلات ارتقاء کیفیت روابط زوجین و بهبود کیفیت ارائه خدمات مورد استفاده قرار گیرد. از آنجایی که نمونه مورد نظر در این پژوهش از افراد عادی جامعه انتخاب شدند بنابراین نمی‌توان نتایج این تحقیق را به افراد دارای مشکلات خانوادگی نسبت داد، بنابراین پیشنهاد می‌شود در تحقیقات بعدی این ابزار بصورت اختصاصی در زوج های دارای مشکل نیز مورد بررسی قرار گیرد.

سهم نویسندگان

ایمان تقی زاده فیروزجایی: طراحی مطالعه، جمع آوری و تفسیر داده ها، نگارش و تدوین مقاله

زهره سادات: طراحی مطالعه، نظارت علمی مطالعه، تجزیه و تحلیل داده ها و تهیه مقاله

محسن تقدسی: طراحی مطالعه

بدری ترکی حبیب آبادی: جمع آوری داده ها

تشکر و قدردانی

از کلیه افراد شرکت کننده در تحقیق و مسئولین بیمارستان شهید بهشتی و دانشکده پرستاری و مامایی کاشان که در انجام این تحقیق ما را یاری کردند تشکر و قدر دانی می نماییم.

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-15]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1396.17.1.8.8]

منابع

1. Sadeghi a. A Study on Social Structure, Marriage and a Romantic Relation. Sociological Studies of Youth Journal 2011;1:113-38.[Persian]
2. Kamp Dush CM. Marital and cohabitation dissolution and parental depressive symptoms in fragile families. Journal of marriage and family 2013;75:91-109
3. Heavey CL, Larson BM, Zumtobel DC, Christensen A. The Communication Patterns Questionnaire: The reliability and validity of a constructive communication subscale. Journal of Marriage and the Family 1996:796-800
4. Funk JL, Rogge RD. Testing the ruler with item response theory: increasing precision of measurement for relationship satisfaction with the Couples Satisfaction Index. Journal of Family Psychology 2007;21:572
5. Wood RG, Goesling B, Avellar S. The effects of marriage on health: A synthesis of recent research evidence. Princeton, NJ: Mathematica Policy Research, Inc. 2007
6. Bradbury TN, Fincham FD, Beach SR. Research on the nature and determinants of marital satisfaction: A decade in review. Journal of marriage and family 2000;62:964-80
7. Nicolai MP, van Bavel J, Somsen GA, de Grooth GJ, Tulevski II, Lorsheyd A, et al. Erectile dysfunction in the cardiology practicea patients' perspective. American Heart Journal 2014;167:178-85
8. Bolhari J, Ramezanzadeh F, Abedinia N, Naghizadeh M, Pahlavani H, Saberi S. To explore identifying the influencing factors of divorce in Tehran. Iranian Journal of Epidemiology 2012;8:83-93 [Persian]
9. Akbarzadeh D, Akbarzadeh H, Ganbari S, Mohamadzadeh A. Comparison of type of irrational beliefs, marital conflicts and coping styles in women seeking divorce and women with intact marriages. Journal of Kermanshah University of Medical Sciences (Journal Kermanshah University Medicine Scienses) 2014;18:516-24[Persian]
10. Troxel WM. Marital quality, communal strength, and physical health: University of Pittsburgh; 2006.
11. Nasser Y. Relationship between attachment style and quality of marital relationships. Counseling Research 2010;9:55-75 [Persian]
12. Chonody JM, Gabb J, Killian M, Dunk-West P. Measuring relationship quality in an international study: Exploratory and confirmatory factor validity. Research on Social Work Practice. 2016:1049731516631120.
13. Busby DM, Christensen C, Crane DR, Larson JH. A revision of the Dyadic Adjustment Scale for use with distressed and nondistressed couples: Construct hierarchy and multidimensional scales. Journal of Marital and family Therapy 1995; 21:289-308
14. Omid i. Effectiveness of relationship enhancement onmarital quality of couples Behavioral Sciences 2010; 4:9-16 [Persian]
15. Sahar m. Construction and standardization of Quality of Marital Relationships (QMR) Scale based on Glasser's Choice theory. Educational Measurement 2015; 5:45-76 [Persian]
16. Touliatos J, Perlmutter B, Straus M, Straus G. Handbook of family measurement techniques. 1st Edition, CA: SAGE Publications: Newbury Park, 1990
17. Fowers BJ, Olson DH. ENRICH Marital Satisfaction Scale: A brief research and clinical tool. Journal of Family psychology 1993;7:176
18. Hendrick SS. A generic measure of relationship satisfaction. Journal of Marriage and the Family. 1988;3:93-8
19. Ferguson E, Cox T. Exploratory factor analysis: A users' guide. International Journal of Selection and Assessment 1993;1:84-94
20. Alidousti AA. Reliability and Validity of the Persian versions of the ENRICH MaritalSatisfaction (Brief version) and Kansas Marital Satisfaction Scales. Health & Development 2015;4:2 [Persian]
21. Graham JM, Diebels KJ, Barnow ZB. The reliability of relationship satisfaction: a reliability generalization meta-analysis. American Psychological Association; 2011
22. Bernstein IH, Nunnally J. Psychometric theory. New York: McGraw-Hill Oliva, TA, Oliver, RL, & MacMillan, IC. A catastrophe model for developing service satisfaction strategies. Journal of Marketing 1994;56:83-95
23. MacCallum R.C, Browne M.W, and Sugawara H, M."Power Analysis and Determination of Sample Size for Covariance Structure Modeling," Psychological Methods Journal 1996; 2: 130-49
24. Sharma S, Mukherjee S, Kumar A, and Dillon, W.R. (2005), "A simulation study to investigate the use of cutoff values for assessing model fit in covariance structure models," Journal of Business Research 2005; 58: 935-43
25. Hu L.T. and Bentler P.M, Cutoff Criteria for Fit Indexes in Covariance Structure Analysis: Conventional Criteria versus New Alternatives," Structural Equation Modeling Journal1999; 6: 1-55

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-15]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1396.17.1.8.8]

26. Browne, Michael W., and Robert Cudeck. Alternative ways of assessing model fit. Sage focus editions 154: 136-136

27. Ullman JB. Structural equation modeling: Reviewing the basics and moving forward. Journal of Personality Assessmen 2006; 87: 35–50

28. Dehshiri GR. Psychometric Properties of the Persian Version of the RelationshipAssessment Scale among Couples. Family Research 2016; 12:141-54 [Persian]

29. Kurdek LA. Dimensionality of the Dyadic Adjustment Scale: Evidence from heterosexual and homosexual couples. Journal of Family Psychology1992; 6:22

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-15]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1396.17.1.8.8]

ABSTRACT

Psychometric Properties of the Relationship Quality Scale (RQ)

Iman Taqizadeh Firouzjaei [1], Zohreh Sadat [1*], Mohsen Taghadosi [1], Badri Turki Habibabadi [1]

1. Faculty of Nursing and Midwifery, Kashan University of Medical Sciences, Kashan, Iran

Payesh 2018; 17(1): 85-94
Accepted for publication: 7 February 2018
[EPub a head of print-10 February 2018]

Objective (s): One of the dimensions of couples' relationships is the quality of marital relationships that has a fundamental role in evaluating the quality of family relationships. Evaluation of marital quality using valid and reliable tools is crucial. The purpose of this study was to determine psychometric properties of the Relationship Quality scale (RQ).
Methods: In this cross-sectional study, the English version of the scale was translated into Persian language using a standard translation technique. Validity of the questionnaire was assessed by qualitative and quantitative content validity, face validity, construct validity, convergent and known groups comparison. Reliability was determined by internal consistency and test re test. Data were analyzed using SPSS software version 16 and statistical software AMOS version 22.
Results: In evaluation of quantitative and qualitative content validity, all questions were approved. Content Validity Index (CVI) and Content Validity Ratio (CVR) were obtained 0.94 and 0.92 respectively. The Confirmatory factor analysis confirmed one -factor structure. In the evaluation of concurrent validity, the findings showed that the RQ scale is correlated with the relationship assessment scale (RAS) and the marital satisfaction ENRICH scale. The known groups comparison discriminated between people with and without marital satisfaction based on Kansas Marital Satisfaction Scale ($p<0.001$). The results showed that the score of RQ scale in satisfied group was significantly higher than those who were not satisfied. Reliability evaluation was demonstrated excellent internal consistency and test–retest reliability (Cronbach's alpha and ICC were 0.90 and 0.92 respectively).
Conclusion: The results showed that the Persian version of the quality of the relationship scale had a good structural characteristic and it is a reliable and valid instrument in assessing the quality of the relationship between couples.

Key word: Psychometrics, Validation, Quality of relationships, Confirmatory factor analysis

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-15]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1396.17.1.8.8]

[*] Corresponding author: Kashan University of Medical Sciences, Kashan, Iran
E-mail: sasat@kaums.ac.ir